

Predgovor k slovenski izdaji

Od propada k razpadu

Manj kakor dve leti po izidu francoske izdaje *La Défaite de l'Occident* januarja 2024 so glavne napovedi iz knjige potrjene. Rusija je vojaško in ekonomsko vzdržala. Ameriška vojaška industrija je izčrpana. Evropska gospodarstva in družbe so na robu kolapsa. Naslednji stadij razpada Zahoda je bil dosežen, še preden je razpadla ukrajinska vojska.

Od nekdaj ne maram rusofobne ameriške in evropske politike, a kot Zahodnjaka, privrženega liberalni demokraciji, kot Francoza, ki se je za raziskovalca šolal v Angliji, otroka matere, ki se je med drugo svetovno vojno zatekla v ZDA, me je groza posledic, ki jih bo imela nespametna vojna zoper Rusijo za nas, Zahodnjake.

Katastrofa se šele začena. Bliža se prelomna točka, po kateri bodo nastale dokončne posledice propada.

»Preostanek sveta« (ali globalni Jug oziroma globalna večina), ki je sprva Rusijo podpiral s tem, da ni bojkotiral njene ekonomije, zdaj odkrito izreka podporo Vladimirju Putinu. BRICS se širi in sprejema nove članice. Indija, ki so jo ZDA pozvale, naj izbere stran, se je odločila za neodvisnost: ta ključni trenutek simbolizirajo fotografije Putina, Xija in Modija, ki so se srečali avgusta 2025 na vrhu

Šanghajske organizacije za sodelovanje. In vendar zahodni mediji Putina vztrajno predstavljajo kot pošast in Ruse kot podložnike. Isti mediji si prej niso zmogli predstavljati, da preostanek sveta Putina in Ruse vidi kot običajnega voditelja in običajne ljudi, nosilce specifične ruske kulture in želje po suverenosti. Bojim se, da naši mediji s svojo nezmožnostjo razumeti, da si je Rusija v preostanku sveta, ki ga Zahod že več stoletij ekonomsko izkorišča in obravnava z aroganco, povrnila ugled, še poglobljajo našo zaslepljenost. Rusi so si upali. Uprli so se Imperiju in zmagali.

Ironija zgodovine je, da so Rusi – evropsko in belo ljudstvo s slovanskim jezikom – postali vojaški ščit preostanka sveta, ker jih Zahod po padcu komunizma ni hotel integrirati. Mislim, da lahko Slovenci zaradi svojega kulturnega položaja še posebej cenijo to ironijo, čeprav se kot antropolog, ki raziskuje družino in religijo, dobro zavedam, da je Slovenija kljub slovanskemu jeziku družbeno in ideološko veliko bliže Švici kakor Rusiji.

Na tem mestu lahko kljub nedosledni politiki Donalda Trumpa, ameriškega predsednika propada, zarišem model razpada Zahoda. Mislim, da ta nedoslednost ni posledica nestabilne in nedvomno sprevržene osebnosti, temveč dileme, ki je za ZDA nerešljiva. Na eni strani se voditelji tako v Pentagonu kakor v Beli hiši zavedajo, da je vojna izgubljena in da bo treba Ukrajino prepustiti usodi. Po zdravi pameti si torej želijo izstopiti iz vojne. Na drugi strani pa jim ista zdrava pamet pravi, da bo imel umik iz Ukrajine za Imperij veliko hujše posledice od umikov iz Vietnama, Iraka ali Afganistana. Dejansko gre za prvi ameriški strateški poraz svetovnih razsežnosti v času, ko so ZDA močno dezindustrializirane in bi se s težavo reindustrializirale. Kitajska je postala svetovna delavnica; zaradi zelo nizke rodnosti sicer ne bo mogla nadomestiti ZDA, a Amerika je že zamudila priložnost, da bi ji predstavljala industrijsko konkurenco.

Začela se je dedolarizacija svetovnega gospodarstva. Tega Trump in njegovi svetovalci ne zmorejo sprejeti, saj bi to pomenilo konec Imperija. Cilj projekta MAGA, Make America Great Again, ki poskuša povrniti ameriško nacionalno državo, bi moral biti postimperialna doba. Vendar ni mogoče, da bi se Amerika, ki ima danes zelo majhne zmogljivosti za produkcijo realnih dobrin (več o pravi naravi ameriškega gospodarstva najdete v devetem poglavju), odrekla življenju na kredit, kar ji omogoča produkcija dolarjev. Tak imperi- alno monetarni umik bi pomenil velikanski padec življenjske ravni tudi za Trumpove ljudske volivce. Zato je prvi proračun v drugem Trumpovem mandatu »One Big Beautiful Bill Act« še zmeraj impe- rialen, kljub carinskim varovalkam, ki utelešajo protekcionistični projekt ali protekcionistične sanje. OBBBA povečuje vojaško porabo in primanjkljaj. V ZDA proračunski primanjkljaj neogibno pomeni produkcijo dolarjev in trgovinski primanjkljaj. Imperialna dinamika oziroma bolj imperialna inercija ves čas spodkopava sanje o povratku produktivne nacionalne države.

V Evropi voditelji vojaškega poraza ne razumejo dobro. Vojških operacij niso vodili oni. Načrte za ukrajinsko protiofenzivo poleti 2023 (med katero sem napisal *Propad Zahoda*) je pripravil Penta- gon. Ameriški vojaški voditelji, ki so se v vojni sicer bojevali po ukrajinskih posrednikih, se zavedajo, da je ruska obramba razbila njihove napade – zato ker ne morejo proizvesti dovolj orožja in zato ker so ruski vojaški voditelji pametnejši od njih. Evropski voditelji so priskrbeli zgolj oborožitev, pa še to ne najpomembnej- še. Čeprav se ne zavedajo razsežnosti vojaškega poraza, pa dobro vedo, da je politika sankcij ohromila njihova lastna gospodarstva, zlasti zaradi prekinitve oskrbe s poceni rusko energijo. To, da so evropsko celino ekonomsko presekali na dvoje, je bilo noro in samomorilsko dejanje. Nemško gospodarstvo stagnira. Povsod na

zahodu se povečujejo revščina in neenakosti. Združeno kraljestvo je na robu prepada. Francija ni daleč za njim. Družbe in politični sistemi so blokirani.

Že pred vojno je obstajala negativna ekonomska in družbena dinamika, zaradi katere je bil Zahod pod pritiskom. Vidna je bila – v različnih razsežnostih – po vsej Zahodni Evropi. Svobodna menjava spodjeda industrijsko bazo. Zaradi priseljevanja se razvija identitetni sindrom, in to zlasti v ljudskih razredih, ki so ostali brez varnih in dostojno plačanih zaposlitev.

Če pogledamo globlje, pa je negativna dinamika kulturna: množično visokošolsko izobraževanje ustvarja stratificirane družbe, v katerih visoko izobraženi – 20, 30, 40 odstotkov prebivalstva – živijo med sebi enakimi, imajo se za večvredne, prezirajo ljudske kroge in zavračajo fizično delo ter industrijo. Osnovnošolsko izobraževanje za vse (opismenjeje) je spodbudilo demokracijo in ustvarilo homogeno družbo z egalitarnim nezavednim. Visokošolsko izobraževanje je ustvarilo oligarhije, ponekod tudi plutokracije, stratificirane družbe, ki jih je okužilo neegalitarno nezavedno. Največji paradoks je, da je razvoj visokošolskega izobraževanja nazadnje v teh oligarhijah ali plutokracijah povzročil znižanje intelektualne ravni! To sosledje sem pred več kakor četrto stoletje opisal v delu *L'illusion économique*, ki je izšlo leta 1997. Zahodna industrija se je preselila v preostanek sveta in seveda tudi v nekdanje ljudske demokracije v Vzhodni Evropi, ki so se po rešitvi izpod nadvlade sovjetske Rusije spet vrnile k svojemu večstoletnemu statusu periferije, ki jo obvladuje Zahodna Evropa. V tretjem poglavju podrobneje govorim o notranjosti Kitajske, kjer so industrijski delavci še zmeraj številni. Povsod po Evropi pa je elitizem visokošolsko izobraženih spodbudil »populizem«.

Zaradi vojne se je pritisk na Evropo povečal. Celino siromaši. Predvsem pa kot velik strateški neuspeh delegitimira voditelje,

ki svoje države niso sposobni popeljati do zmage. Pospešeno nastajajo konservativna ljudska gibanja (ki jih novinarske elite običajno označujejo z izrazi »populistična«, »skrajno desna« ali »nacionalistična«). V Združenem kraljestvu, denimo, Reform UK. V Nemčiji AfD, v Franciji Rassemblement national ... Še ena ironija: ekonomske sankcije, od katerih je Nato pričakoval »regime change«, spremembo režima v Rusiji, bodo zahodni Evropi vsak čas prinesle celo kaskado »regime changes«. Zahodni vladajoči razredi zaradi poraza izgubljajo legitimnost prav v času, ko jo ruska avtoritarna demokracija zavoljo zmage znova pridobiva oziroma nadgrajuje, saj je Putin že ob začetku vojne užival nespodbitno legitimnost zaradi svojih zaslug za stabilizacijo Rusije.

Takšen je svet tik pred letom 2026.

Razpad Zahoda ima obliko »hierarhičnega lomljenja«.

Združene države Amerike so se odrekle nadzoru nad Rusijo – in vse bolj se mi zdi, da tudi nad Kitajsko. Zaradi blokade uvoza kitajskega samarija, redkega minerala, nujno potrebnega za vojaško letalstvo, ZDA ne morejo več niti sanjati, da bi se vojaško soočile s Kitajsko. To izkorišča preostanek sveta – Indija, Brazilija, arabski svet, Afrika – in se izmika njihovem vplivu, ZDA pa se v poslednjem izkoriščevalskem poskusu, pa tudi, to je treba priznati, iz čistega kljubovanja divje obračajo proti svojim evropskim in vzhodnoazijskih »zaveznicam«. Da bi se izognile ponižanju, da bi pred svetom in sabo skrile svoje šibkosti, kaznujejo Evropo. Imperij požira samega sebe. To je smisel *tariffs*, carin in prisilnih investicij, ki jih Trump vsiljuje Evropejcem, ki v skrčenem imperiju niso več partnerji, temveč prej kolonialni podaniki. Konec je časa solidarnih liberalnih demokracij.

Trumpizem je »belski ljudski konservativizem«. Na Zahodu ne nastaja solidarnost med ljudskimi konservativizmi, pač pa gre za zlom notranjih solidarnosti. V besu, ki sledi porazu, se države